

**IZVJEŠTAJ
O ZAVRŠENIM PREGOVORIMA
U CILJU ZAKLJUČIVANJA PROTOKOLA IZMEĐU VLADE CRNE GORE I VLADE
UKRAJINE O IZMJENI SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI IZMEĐU VLADE CRNE
GORE I VLADE UKRAJINE KOJIM SE ZAMJENJUJE ANEKS II SPORAZUMA O
SLOBODNOJ TRGOVINI, PRAVILA O PORIJEKLU ROBE I METODE
ADMINISTRATIVNE SARADNJE**

Podgorica, maj 2025. godine

1. Uvod

Sporazum o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Ukrajine (FTA s Ukrajinom) potpisan je 18. novembra 2011. u Kijevu. Nakon okončanja ratifikacionih procedura, Zakon o potvrđivanju Sporazuma o slobodnoj trgovini između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine (objavljen u „Sl. listu Crne Gore - Međunarodni ugovori " br. 3/2012 od 8. marta 2012), i isti je stupio na snagu 1. januara 2013.

Osnovnim tekstom Sporazuma o slobodnoj trgovini s Ukrajinom definisano je pet glava, i to: opšte odredbe, trgovina robama, trgovina uslugama, rješavanje sporova, institucionalne i završne odredbe. Pojedina pitanja iz osnovnog teksta Sporazuma, detaljnije su regulisana aneksima i priložima¹. Vezano za pomenuto, a u odnosu na pregovarački proces od značaja je aktuelni Aneks II – Pravila porijekla i metode administrativne saradnje sa pratećim priložima (Prilog I – Uvodne napomene uz listu u Prilogu II; Prilog II – Lista proizvoda i operacija obrade ili prerade za sticanje stausa proizvoda sa porijeklom; Prilog III – Obrasci Uvjerenja o porijeklu robe EUR.1 i zahtjeva za izdavanje uvjerenja o porijeklu robe EUR.1; Prilog IV – Tekst izjave na fakturi).

2. Predmet pregovora

Predmet pregovora s Ukrajinom, u kontekstu pristupa tržištu roba, bila su pravila porijekla i metode administrativne saradnje s ciljem uspostavljanja veze sa Regionalnom konvencijom o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima porijekla (PEM Konvencija), ali i svim njenim izmjenama. Ovo posebno polazeći od značaja Konvencije, ali i činjenice da aktuelni FTA s Ukrajinom ne predviđa „vezu“ sa PEM-om, već se za potrebe Sporazuma primjenjuju bilateralna preferencijalna pravila porijekla, a imajući u vidu da je za Ukrajinu Konvencija stupila na snagu nakon potpisivanja FTA.

PEM Konvencija propisuje jedinstveni set preferencijalnih pravila porijekla robe, kojim se definiše multilateralni okvir identičnih pravila. Ista ima za cilj da se prevaziđu poteškoće u upravljanju već uspostavljenom mrežom bilateralnih protokola/aneksa/i dr. o pravilima porijekla, i u tom smislu su se sve PEM Ugovorne strane (u međusobno zaključenim sporazumima o slobodnoj trgovini) obavezale da primjenjuju odredbe Konvencije. Naime, treba imati u vidu da su pravila porijekla u direktnoj vezi s implementacijom FTA, i to u dijelu pristupa tržištu roba. Ne manje značajna je činjenica da se Konvencijom, kroz mrežu sporazuma između Ugovornih strana PEM-a, omogućava dijagonalna kumulacija porijekla roba, kao i da ista ne dovodi u pitanje već utvrđene principe definisane kroz relevantne sporazumime. Takođe, treba imati u vidu i da se PEM Konvencija primjenjuje na teritoriji 25 zemalja: Evropske unije (računa se kao 1 Ugovorna strana), EFTA zemalja (4), potpisnica Barselona procesa² (10), R. Turske, zemalja učesnica u procesu stabilizacije i pridruživanja Evropskoj uniji³ (6), Kraljevini Danskoj u ime Farskih ostrva, Republike Moldavije, Gruzije i Ukrajine.

Vezano za pregovore s Ukrajinom, ustavni osnov za zaključivanje *Protokola između Vlade*

¹ Aneks I – Lista izuzetaka u skladu sa članom 7; Aneks II – Pravila porijekla i metode administrativne saradnje (koji se sastoji od četiri priloga); Aneks III – crnogorska i ukrajinska Lista specifičnih obaveza i Lista MFN izuzeća u skladu sa članovima 41 i 44; Aneks IV – Finasijske usluge u skladu sa članom 44 i Aneks V – Telekomunikacione usluge u skladu sa članom 44.

² Narodna Demokratska Republika Alžir, Arapska Republika Egipat, država Izrael, Hašemitska Kraljevina Jordan, Republika Liban, Kraljevina Maroko, Arapska Republika Sirija, Republika Tunis, PLO u korist palestinskih vlasti Zapadne obale i pojasa Gaze, Republika Turska.

³ Crna Gora, Republika Albanija, Bosna i Hercegovina, Sjeverna Makedonija, Republika Srbija i Kosovo.

Crne Gore i Vlade Ukrajine o izmjeni Sporazuma o slobodnoj trgovini između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine kojim se zamjenjuje Aneks II Sporazuma o slobodnoj trgovini, pravila o porijeklu robe i metode administrativne saradnje, sadržan je u odredbama člana 15 stav 1 Ustava Crne Gore kojim je propisano da Crna Gora, na principima i pravilima međunarodnog prava, saraduje i razvija prijateljske odnose sa drugim državama, regionalnim i međunarodnim organizacijama, kao i odredbama člana 100 tačke 1 i 4 Ustava, kojima je propisano da Vlada vodi unutrašnju i vanjsku politiku i zaključuje međunarodne ugovore.

3. Tok pregovora

Vlada Crne Gore utvrdila je *Osnovu za vođenje pregovora i zaključivanje Protokola o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine kojim se zamjenjuje Aneks II Sporazuma o slobodnoj trgovini pravila porijekla i metode administrativne saradnje* i odredila članove delegacije (Zaključak broj: 04-6983/2 od 29. decembra 2021). Vezano za pomenuti Zaključak, a kako je tokom 2024. došlo do kadrovskih izmjena, Zaključkom broj: 08-053/24-2782/2 od 29. maja 2024. izmijenjen je sastav crnogorske delegacije (isti je sačinjen od predstavnika svih nadležnih resora⁴), čime je pregovarački tim stekao mandat za nastavak pregovora. U odnosu na pregovarački dokument (Nacrt protokola), a nakon objedinjavanja komentara/sugestija članova pregovaračkog tima (ali i dobijanja saglasnosti na objedinjeni dokument tj. komentare), isti je 18. VI 2024. posredstvom Ministarstva vanjskih poslova (MVP) upućen ukrajinskoj strani⁵. Takođe, posredstvom MVP (veza akt broj: 6/1-053/25-18-2 od 16. januara 2025) od strane Ambasade Ukrajine u Crnoj Gori dobijen je *revidirani Nacrt protokola*. Nakon detaljne analize dobijenog dokumenta, od strane svih nadležnih resora/imenovanih članova delegacije, dobijena je saglasnost na isti, ovo posebno imajući u vidu da su za Ukrajinu bile prihvatljive sve sugestije dostavljene od strane Crne Gore. U skladu sa pomenutim, ali i već obrazloženim predmetom pregovora, neophodno je imati u vidu sljedeće:

PEM Konvencija je potpisana u Briselu 15. juna 2011. i stupila je na snagu 1. januara 2012. Kad je u pitanju Crna Gora, nakon okončanja ratifikacione procedure, Konvencija je objavljena u „Službenom listu CG – Međunarodni ugovori” broj 7/2012 od 8. juna 2012⁶. Okončanjem ratifikacione procedure, instrument pristupanja depozitaru Konvencije (EK Generalni direktorat za poreze i carinsku uniju - *DG TAXUD*) dostavljen je 2. jula 2012. i ista je za Crnu Goru stupila na snagu 1. septembra 2012, od kada se i primjenjuje.

Vezano za Crnu Goru, Konvencija je značajna i u kontekstu EU integracija, ne samo zbog činjenice da se primjenjuje u dijelu pristupa tržištu roba kroz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između EU i Crne Gore (SSP), već i u odnosu na uspostavljeni zakonodavni okvir u kontekstu FTA koje Crna Gora primjenjuje. Takođe, treba imati u vidu i da *DG TAXUD*, obavlja funkciju predsjedavajućeg i Sekretarijata Konvencije, kao i da prati implementaciju iste i u tom smislu je bitna i veza s ostalim FTA. Značajno je napomenuti i da je od strane *DG TAXUD-a* definisana matrica dijagonalne kumulacije porijekla, sa preporukom vezivanja svih bilateralnih FTA između svih Ugovornih strana sa Konvencijom, a polazeći od interesa poslovne zajednice kroz širenje zone dijagonalne kumulacije, izmjena FTA s Ukrajinom prepoznata je kao obaveza.

⁴ Ministarstvo ekonomskog razvoja, Ministarstvo finansija, Ministarstvo vanjskih poslova i Uprava prihoda i carina.

⁵ Pregovori su se po ovom pitanju odvijali u *online* formatu posredstvom MVP koje je bilo zaduženo za dostavljenje komentara na pregovaračka dokumenta ukrajinskoj strani - diplomatskim kanalima.

⁶ Zakon o potvrđivanju Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe

Revizijski proces PEM Konvencije (u okviru radnih tijela Konvencije), otpočeo je s ciljem pojednostavljenja već definisanih preferencijalnih pravila porijekla, a kako bi se odgovorilo na „ekonomsku realnost“ s aspekta savremenih proizvodnih procesa i razvoj tehnologije. Proces izmjene Konvencije je okončan usvajanjem Odluke br.1/2023 PEM Zajedničkog komiteta od 7. decembra 2023, gdje je članom 1 propisano da izmjene Konvencije stupaju na snagu 1. januara 2025 (za sve Ugovorne strane). U skladu sa navedenim Vlada Crne Gore je prihvatila Nacrt odluke PEM Zajedničkog komiteta, ovlastila delegata da u ime Vlade formalno glasa za usvajanje Odluke, ali i zadužila Ministarstvo ekonomskog razvoja i Upravu prihoda i carina, da u saradnji sa Ministarstvom finansija i Ministarstvom vanjskih poslova, pripremi Predlog zakona kojim se potvrđuju izmjene Konvencije, a nakon objavljivanja iste u EU Službenom listu (veza zaključak Vlade broj: 08-053/23-5355/2 od 7. decembra 2023). Takođe, imajući u vidu kratak vremenski period za okončanje svih procedura (period od glasanja u okviru Zajedničkog komiteta PEM Konvencije, usaglašavanja od strane EK i objavljivanja u Službenom listu EU, ali i okončanja nacionalnih procedura) pomenutim Zaključkom se, između ostalog, navodi: „Vlada je privremeno prihvatila primjenu izmijenjene PEM Konvencije ukoliko se ne završe sve nacionalne procedure do 1. januara 2025.“ S tim u vezi, a u odnosu na već uspostavljeni zakonodavni okvir, primjena izmijenjenih pravila porijekla je od 1. januara 2025.⁷ otpočeta u okviru SSP, CEFTA 2006 Strana i EFTA zemljama. Značajno je napomenuti i da prethodno usvojene izmjene FTA, u okviru pomenutih Ugovornih strana, sadrže tzv. *dinamični link* s ciljem primjene ne samo PEM/izmijenjene Konvencije već i svih njenih naknadnih odnosno eventualno budućih izmjena.

U cilju implementacije izmijenjene PEM Konvencije, a nakon objavljivanja u Službenom listu EU, Vlada je 5. decembra 2024. utvrdila *Predlog zakona o potvrđivanju Odluke broj 1/2023 Zajedničkog komiteta Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla od 7. decembra 2023. godine o izmjeni Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla - zaključak broj: 10-053/24-6710/2 od 12. decembra 2024.* Međutim, kako sve PEM strane nijesu bile u mogućnosti da otpočnu primjenu izmijenjene Konvencije (od 1. januara 2025), 12. decembra 2024. na PEM Zajedničkom komitetu usvojene su dvije odluke (broj 1/2024 i 2/2024)⁸. Iste su objavljene u službenim listovima EU serije L br. 6 i 17 od 9. januara 2025. Nakon objavljivanja pomenutih odluka, Vlada Crne Gore je usvojila *Informaciju o implementaciji Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla i njenim izmjenama*, ali i prihvatila dvije navedene odluke i definisala implementaciju istih (veza Zaključak broj: 10-053/25-260/3 od 30. januara 2025).

U kontekstu FTA s Ukrajinom, pregovaračka pozicija Crne Gore zasnivala se na ekonomskim interesima koji proizilaze iz potrebe „vezivanja“ Sporazuma za PEM pravila porijekla, a polazeći od benefita koje pruža sama Konvencija. Na ovaj način će postojeća bilateralna kumulacija porijekla roba biti zamijenjena dijagonalnom kumulacijom, a polazeći od sljedećih uslova za primjenu dijagonalne kumulacije: 1. Da se između zemalja/teritorija uključenih u sticanje statusa robe sa porijeklom i zemalja/teritorija odredišta primjenjuje sporazum o preferencijalnoj trgovini, u skladu sa čl. XXIV STO Opšteg sporazuma o carinama i trgovini (GATT); 2. Da su materijali i proizvodi stekli status robe sa porijeklom primjenom identičnih pravila o porijeklu (tj. u ovom slučaju da su FTA strane istovremeno i Ugovorne strane

⁷ U odnosu na navedene FTA od 1. januara 2025. moguća je paralelna primjena PEM Konvencije iz 2012. tranzicionih pravila kao i izmijenjenih PEM pravila. Od 1. januara 2026. biće moguća primjena samo izmijenjenih pravila.

⁸ Odluku br. 1/2024 Zajedničkog komiteta Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla od 12. decembra 2024. o izmjeni Odluke br. 1/2023 Zajedničkog komiteta u pogledu upotrebe elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe u okviru Konvencije koja se primjenjuje od 1. januara 2025, kao i Odluku br. 2/2024 Zajedničkog komiteta Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla od 12. decembra 2024. o izmjeni Odluke br. 1/2023 Zajedničkog komiteta kako bi se uključile prelazne odredbe u izmjeni Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla koja se primjenjuje od 1. januara 2025.

Konvencije). Takođe, pored uspostavljene veze sa PEM Konvencijom iz 2012. što je bio i primarni cilj pregovora, a imajuću u vidu aktivnosti u okviru Ugovornih strana Konvencije pregovori su podrazumijevali i vezivanje za PEM izmijenjena pravila (i u tom smislu definisanje i pune kumulacije porijekla roba). Pa tako, izmjene FTA s Ukrajinom podrazumijevaju istovremeno vezivanje za pravila iz 2012 (osnovnog teksta Konvencije), Odluku PEM Zajedničkog komiteta broj 1/2023, ali i dvije odluke Zajedničkog komiteta br. 1/2024 i 2/2024 (prethodno već detaljno obrazloženo).

Na liniji svega navednog, a vezano za pregovarački proces izmijenjena FTA, kao osnova tokom pregovora korišćen je model predložen od strane EU (u kontekstu svih Ugovornih strana Konvencije), a koji je prilagođen FTA s Ukrajinom. Takođe, kako je proces pregovora tekao paralelno sa revizionim procesom PEM Konvencije, pregovarački dokument je uspostavio i vezu s izmijenjenom Konvencijom. Na ovaj način se, pored realizacije preuzete obaveze Ugovornih strana, postiže i implementacija modernijih i pojednostavljenih preferencijalnih pravila porijekla. Ovo posebno imajući u vidu da je sveobuhvatna revizija teksta Konvencije, imala za cilj: povećanu fleksibilnost primjene pravila o porijeklu u brojnim sektorima, ali i uvođenje mjera za olakšavanje trgovine (poput pune kumulacije⁹ tj. mogućnosti podjele proizvodnih operacija između nekoliko zemalja). Treba imati u vidu i činjenicu da puna kumulacija porijekla roba omogućava da se, u postupku dobijanja proizvoda sa porijeklom, koriste materijali i bez porijekla iz zemalja/teritorija sa kojima je moguća kumulacija porijekla. Pomenuto podrazumijeva da se sabiranjem proizvodnih procesa na materijalima bez porijekla u više Ugovornih strana PEM-a, ispune propisani uslovi za sticanje porijekla iz Liste obrade ili prerade na materijalima bez porijekla (Aneks II Priloga I Konvencije), uz praćenje svih procesa proizvodnje između Ugovornih strana Izjavama dobavljača. Primjena pune kumulacije, posebno u dijelu industrijskih proizvoda (Glave 25 do 97 Harmonizovanog sistema) umnogome olakšava sticanje preferencijalnog porijekla.

Stupanjem na snagu Protokola između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine kojim se mijenja FTA s Ukrajinom u dijelu Aneksa II, uspostavlja se zona kumulacije porijekla robe zasnovane na PEM pravilima, koja će se primjenjivati paralelno sa pravilima porijekla PEM-a iz 2012. kao i izmijenjena Konvencija (zaključno sa 31. decembrom 2025), nakon navedenog roka primijenjivaće se samo izmijenjena Konvencija. Ono što je posebno važno je i činjenica da neće biti potrebno naknadno vezivanje ovog sporazuma za PEM Konvenciju kada izmijenjena pravila budu konačno usvojena, ali i eventualnih budućih izmjena Konvencije imajući u vidu da je, kako i u slučaju ostalih FTA, definisan tzv. *dinamični link*¹⁰. Takođe, stupanje na snagu Protokola, biće neophodno pripremiti i dostaviti / notifikovati Sekretarijatu STO-a¹¹.

⁹ Vrste kumulacije porijekla robe: Bilateralna kumulacija (ista se primjenjuje samo za potrebe bilateralnog sporazuma o slobodnoj trgovini tj. između dvije Ugovorne strane), Dijagonalna kumulacija (veže se za multilateralne i bilateralne sporazume o slobodnoj trgovini i omogućava primjenu između više država sa kojima je potpisan FTA uz napomenu da je neophodno da je ta mogućnost propisana samim FTA) i Puna kumulacija porijekla robe (proizilazi iz izmijenjene PEM konvencije i primjenjuje se između Ugovornih strana Konvencije uz uslov da je na snazi bilateralni ili multilateralni sporazum o slobodnoj trgovini). Razlika u odnosu na ostale vrste kumulacija je ta što se radi o sabiranju proizvodnih procesa na materijalima bez porijekla do konačnog sticanja porijekla. U kontekstu Crne Gore puna kumulacija je dozvoljena u okviru SSP-a, CEFTA Stranama i EFTA zemljama, dijagonalna kumulacija je dozvoljena sa svim pobrojanim i R. Turskom, dok je u FTA s Ukrajinom trenutno definisana samo bilateralna kumulacija. Stupanjem na snagu izmjena FTA s Ukrajinom, biće dozvoljeni svi tipovi kumulacije.

¹⁰ Član 1 - Primjenjiva pravila porijekla (Za potrebe sprovođenja Sporazuma, primjenjuju se Prilog I i odgovarajuće odredbe Priloga II Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima porijekla („Konvencija”) - Sl. list EU L54, 26.02.2013. (str.4), kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena i objavljena u Sl. listu EU; Sva upućivanja na "odgovarajući sporazum" u Prilogu I i na odgovarajuće odredbe Priloga II Konvencije smatraju se upućivanjima na ovaj Sporazum).

¹¹ *Notification of Changes Affecting the Implementation of a Regional Trade Agreement*

4. Usaglašeni tekstovi

Protokol između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine o izmjeni Sporazuma o slobodnoj trgovini između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine kojim se zamjenjuje Aneks II Sporazuma o slobodnoj trgovini, pravila o porijeklu robe i metode administrativne saradnje (Protokol), u prvom dijelu predviđa vezu s aktuelnim Sporazumom i definiše zamjenu postojećeg bilateralnog sistema pravila porijekla sa multilateralnim sistemom PEM Konvencije¹². U skladu sa pomenutim, Strane su dogovorile da se Aneks II Pravila porijekla i metode administrativne saradnje zamijeni novim Aneksom II Pravila porijekla i metode administrativne saradnje, i isti bude sastavni dio Protokola. Danom stupanja na snagu Protokola sve prethodne odredbe Aneksa II Sporazuma prestaju da važe. Isti stupa na snagu danom prijema posljednje diplomatske note, kojom se Strane međusobno obavještavaju da su ispunjeni svi unutrašnji pravni uslovi za stupanje na snagu Protokola. U slučaju neslaganja u tumačenju, engleski tekst će se smatrati vjerodostojnim, uz napomenu da je sačinjen u dva originala (svaki na crnogorskom i engleskom jeziku) pri čemu su svi tekstovi jednako autentični.

U skladu sa gore pomenutim, sastavni dio Protokola je **Aneks II**, koji se odnosi na definiciju pojma "proizvodi sa porijeklom" i metode administrativne saradnje, i sastoji iz 4 člana: **Član 1 - Primjenjiva pravila porijekla** kojim se upućuje na odgovarajuće odredbe PEM Konvencije; **Član 2 - Elektronski izdati dokazi o porijeklu**, kojim su Strane saglasne da dokazi o porijeklu mogu biti izdati i/ili podnijeti elektronski pod uslovima koji su definisani pomenutim članom; **Član 3 - Rješavanje sporova**, pa tako sporovi koji se ne mogu riješiti između carinskih organa koji zahtijevaju provjeru i carinskih organa odgovornih za vršenje te provjere, podnose se Komitetu iz člana 55 osnovnog teksta Sporazuma. Takođe, u svim slučajevima rješavanje sporova između uvoznika i carinskih organa, zemlje uvoznice, vrši se po zakonodavstvu te zemlje; **Član 4** predviđa mogućnost **povlačenja iz PEM Konvencije**. Ukoliko bi Crna Gora ili Ukrajina dostavile obavještenje, u pisanoj formi depozitaru Konvencije, o svojoj namjeri da istupe iz Konvencije, strane bi odmah započele pregovore o pravilima porijekla u cilju sprovođenja Sporazuma. Do stupanja na snagu novoutvrđenih pravila porijekla, pravila porijekla iz Priloga I Konvencije¹³ i, prema potrebi, odgovarajuće odredbe Priloga II Konvencije koji su primjenjivi u trenutku istupanja i dalje se primjenjuju na Sporazum. Međutim, od trenutka istupanja, pravila porijekla iz Priloga I i, prema potrebi, odgovarajuće odredbe Priloga II Konvencije će se tumačiti tako da omoguće samo bilateralnu kumulaciju između Crne Gore i Ukrajine.

Odmah po usvajanju Izvještaja od strane Vlade Crne Gore, biće definisan datum potpisivanja *Protokola između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine o izmjeni Sporazuma o slobodnoj trgovini između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine kojim se zamjenjuje Aneks II Sporazuma o slobodnoj trgovini, pravila o porijeklu robe i metode administrativne saradnje* (dokument u **prilogu Izvještaja**).

Prilog:

- Protokol između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine o izmjeni Sporazuma o slobodnoj trgovini između Vlade Ukrajine i Vlade Crne Gore o zamjeni Aneksa II Sporazuma o slobodnoj trgovini pravila porijekla i metode administrativne saradnje
- *Protocol between the Government of Montenegro and the Government of Ukraine on amendment to the Free trade agreement between the Government of Montenegro and the Government of Ukraine replacing Annex II to the Free trade agreement rules of origin and methods of administrative cooperation*

¹² Sl.list EU L54, 26.02.2013.

¹³ Definiše sva pravila porijekla i metode administrativne saradnje

**PROTOKOL
IZMEĐU VLADE CRNE GORE I VLADE UKRAJINE**

**O IZMJENI SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI IZMEĐU VLADE CRNE GORE I
VLADE UKRAJINE O ZAMJENI ANEKSA II SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI
PRAVILA PORIJEKLA I METODE ADMINISTRATIVNE SARADNJE**

Vlada Crne Gore i Vlada Ukrajine, u daljem tekstu označene kao "Strane",

Imajući u vidu Sporazum o slobodnoj trgovini između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine, u daljem tekstu označen kao "Sporazum" sačinjen u Kijevu 18. novembra 2011. godine, a posebno njegov član 16 i član 57,

Sa ciljem da zamijene postojeći bilateralni sistem pravila porijekla sadržan u Aneksu II Sporazuma sa multilateralnim sistemom Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima porijekla.¹

DOGOVORILE SU sljedeće:

1. Aneks II Pravila porijekla i metode administrativne saradnje biće zamijenjen novim Aneksom II Pravila porijekla i metode administrativne saradnje, koji je sastavni dio ovog protokola.
2. Ovaj protokol je sastavni dio Sporazuma i stupa na snagu danom prijema poslednje diplomatske note, kojom se Strane međusobno obavještavaju da su ispunjeni svi unutrašnji pravni uslovi za stupanje na snagu ovog protokola.
3. Komitet iz člana 55 ovog Sporazuma može odlučiti da izmijeni odredbe ovog protokola.
4. Danom stupanja na snagu ovog protokola sve prethodne odredbe Aneksa II Sporazuma prestaju da važe.

OVIM SE POTVRĐUJE da su dolje potpisani opunomoćenici, u skladu sa svojim ovlašćenjem, potpisali ovaj protokol.

Sačinjeno u _____ dana _____, u dva originala, svaki na crnogorskom, ukrajinskom i engleskom jeziku, pri čemu su svi tekstovi jednako autentični. U slučaju neslaganja u tumačenju ovog protokola, tekst na engleskom jeziku će se smatrati vjerodostojnim.

ZA VLADU CRNE GORE

ZA VLADU UKRAJINE

¹ Službeni list Evropske unije L54, 26.02.2013, str.4

Aneks II

koji se odnosi na definiciju pojma "proizvodi sa porijeklom"

i metode administrativne saradnje

Član 1

Primjenjiva pravila porijekla

1. Za potrebe sprovođenja Sporazuma, primjenjuju se Prilog I i odgovarajuće odredbe Priloga II Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima porijekla² („Konvencija”), kako je posljednji put izmijenjena i dopunjena i objavljena u Službenom listu Evropske unije.
2. Sva upućivanja na “odgovarajući sporazum” u Prilogu I i na odgovarajuće odredbe Priloga II Konvencije smatraju se upućivanjima na ovaj Sporazum.

Član 2

Elektronski izdati dokazi o porijeklu

1. Strane su saglasne da dokazi o porijeklu mogu biti izdati i/ili podnijeti elektronski.
2. Strane će prihvatiti elektronski izdata uvjerenja o kretanju robe koja su podnijeta prilikom uvoza pod uslovom da:
 - (a) Uvjerenja o kretanju robe izdata elektronski imaju sličnu formu kao uzorak opisan u Konvenciji;
 - (b) Carinski organi Strane izvoznice obezbjeđuju siguran online internet sistem za provjeru vjerodostojnosti elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe;
 - (c) Elektronski izdata uvjerenja o kretanju robe imaju jedinstven serijski broj i, ako postoje, sigurnosne karakteristike po kojima ih je moguće identifikovati; i
 - (d) Datum od kojeg Strana počinje da izdaje elektronska uvjerenja o kretanju robe je naveden u obavještenjima u Službenom listu Evropske unije (serija C) i objavljen je u Strani u skladu sa sopstvenim procedurama. Elektronski izdata uvjerenja o kretanju robe će se prihvatati od datuma navedenog u tim obavještenjima.
3. Strana može odlučiti da suspenduje prihvatanje elektronski izdatih uvjerenja o kretanju robe kada uslovi navedeni u stavu 2 nisu ispunjeni i u tom slučaju će o tome unaprijed obavijestiti drugu Stranu. U tom slučaju, u obavještenjima iz stava 2(d), se navodi datum početka suspenzije.
4. Za svrhu administrativne saradnje, Strane mogu odlučiti da pomažu jedna drugoj putem elektronskih sredstava.

² Sl.list EU L54, 26.02.2013., str.4

5. Strane će obavijestiti Evropsku komisiju o stupanju na snagu ovog Protokola. Obavještenja koja ukazuju na primjenu ovog člana biće objavljena u zvaničnoj publikaciji u Stranama, u skladu sa njihovim sopstvenim procedurama.

6. Odredbe stavova 1 do 5 ovog člana ostaće na snazi sve dok se Strane ne dogovore da koriste Pan-Euro-Mediteransko digitalno okruženje za dokaze o porijeklu razvijene sa drugim Ugovornim stranama koje ga primjenjuju i koje omogućava da se dokazi o porijeklu izdaju i/ili podnose elektronski.

7. Stavovi 1 do 6 ovog člana će se primjenjivati dok se u okviru Konvencije ne usvoje ekvivalentne odredbe.

Član 3 *Rješavanje sporova*

1. Ako u vezi sa postupcima provjere iz člana 34 Priloga I Konvencije nastanu sporovi koji se ne mogu riješiti između carinskih organa koji zahtijevaju provjeru i carinskih organa odgovornih za vršenje te provjere, ti se sporovi podnose Komitetu iz člana 55 ovog Sporazuma.

2. U svim slučajevima rješavanje sporova između uvoznika i carinskih organa zemlje uvoznice vrši se po zakonodavstvu te zemlje.

Član 4 *Povlačenje iz Konvencije*

1. Ukoliko bilo Crna Gora ili Ukrajina dostave obavještenje, u pisanoj formi depozitaru Konvencije, o svojoj namjeri da istupe iz Konvencije u skladu sa njenim članom 9, Crna Gora i Ukrajina će odmah započeti pregovore o pravilima porijekla u cilju sprovođenja Sporazuma.

2. Do stupanja na snagu tih novoutvrđenih pravila porijekla, pravila porijekla iz Priloga I i, prema potrebi, odgovarajuće odredbe Priloga II Konvencije koji su primjenjivi u trenutku istupanja i dalje se primjenjuju na Sporazum. Međutim, od trenutka istupanja, pravila porijekla iz Priloga I i, prema potrebi, odgovarajuće odredbe Priloga II Konvencije će se tumačiti tako da omoguće samo bilateralnu kumulaciju između Crne Gore i Ukrajine.

**PROTOCOL
BETWEEN THE GOVERNMENT OF UKRAINE AND THE GOVERNMENT OF
MONTENEGRO**

**ON AMENDMENT TO THE FREE TRADE AGREEMENT BETWEEN THE
GOVERNMENT OF UKRAINE AND THE GOVERNMENT OF MONTENEGRO
REPLACING ANNEX II TO THE FREE TRADE AGREEMENT
RULES OF ORIGIN AND METHODS OF ADMINISTRATIVE COOPERATION**

The Government of Ukraine and the Government of Montenegro hereinafter referred to as “the Parties”,

Having regard to the Free Trade Agreement between the Government of Ukraine and the Government of Montenegro, hereinafter referred to as “the Agreement” done in Kyiv on 18 November 2011, in particular Article 16 and the Article 57 thereof,

Aiming to replace the existing bilateral system of rules of origin set out in the Annex II to the Agreement with the multilateral system of the Regional Convention on pan-Euro-Mediterranean preferential rules of origin¹.

HAVE AGREED as follows:

1. Annex II Rules of Origin and Methods of Administrative Cooperation to the Agreement shall be replaced by new Annex II Rules of Origin and Methods of Administrative Cooperation, which is an integral part of this Protocol.
2. This Protocol is an integral part of the Agreement and shall enter into force on the date of receipt of the latter written notification through diplomatic note channels, by which the Parties inform each other that all necessary requirements foreseen by their national legislation for the entry into force of this Protocol have been fulfilled.
3. The Committee provided for in Article 55 of this Agreement may decide to amend the provisions of this Protocol.
4. Upon the date of entry into force of this Protocol all previous provisions of the Annex II to the Agreement would cease to be in force.

IN WITNESS THEREOF the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto, have signed this Protocol.

Done at _____ on _____ in duplicate each in Ukrainian, Montenegrin and English languages, all texts being equally authentic. In case of any divergence in the interpretation of the provisions of this Protocol, the English text shall prevail.

FOR THE GOVERNMENT OF
UKRAINE

FOR THE GOVERNMENT OF
MONTENEGRO

¹ The European Union Official Journal L 54, 26.2.2013 p. 4

Annex II
**concerning the definition of the concept of “originating
products” and methods of administrative cooperation**

Article 1

Applicable rules of origin

1. For the purpose of implementing the Agreement, Appendix I and the relevant provisions of Appendix II to the Regional Convention on pan-Euro-Mediterranean preferential rules of origin²(“the Convention”), as last amended and published in the *Official Journal of the European Union*, shall apply.
2. All references to the “relevant agreement” in Appendix I and in the relevant provisions of Appendix II to the Convention shall be construed so as to mean the Agreement.

Article 2

Electronically issued proofs of origin

1. The Parties agree that the proofs of origin may be issued and/or submitted electronically.
2. The Parties shall accept movement certificates issued electronically when submitted at importation provided that:
 - (a) The movement certificates issued electronically have a similar form as the specimen described in the Convention;
 - (b) The customs authorities of the exporting Party provide for a secured online internet-based system to verify the authenticity of movement certificates issued electronically;
 - (c) The movement certificates issued electronically bear a unique serial number, and, if available, security features by which they can be identified; and
 - (d) The date from which a Party starts the issuance of electronic movement certificates is specified in the notices published in the Official Journal of the European Union (C series) and it is published in the Party according to its own procedure. The acceptance of the movement certificates issued electronically shall apply from the date indicated in those notices.
3. A Party may decide to suspend the acceptance of movement certificates issued electronically where the conditions listed under paragraph 2 are not fulfilled, and shall, in that case, inform the other Party thereof in advance. In that case, notices as referred to under paragraph 2(d), shall indicate the starting date of the suspension.
4. For the purpose of administrative cooperation, the Parties may decide to assist each other through electronic means.

² OJEU L 54, 26.2.2013, p. 4.

5. The Parties shall notify the European Commission concerning the entry into force of this Protocol. Notices indicating the application of this Article shall be published in an official publication in the Parties, in accordance with their own procedures.

6. The provisions of paragraphs 1 to 5 of this Article shall remain applicable until the Parties may agree to use a pan-Euro-Mediterranean digital environment for proofs of origin developed with the other applying Contracting Parties that allows proofs of origin to be issued and/or submitted electronically.

7. Paragraphs 1 to 6 of this Article shall apply until equivalent provisions are adopted under the Convention.

Article 3

Dispute settlement

1. Where disputes arise in relation to the verification procedures set out in Article 34 of Appendix I to the Convention that cannot be settled between the customs authorities requesting the verification and the customs authorities responsible for carrying out that verification, they shall be submitted to the Committee provided for in Article 55 of this Agreement.

2. In all cases, the settlement of disputes between the importer and the customs authorities of the importing country shall take place under the legislation of that country.

Article 4

Withdrawal from the Convention

1. Should either Ukraine or Montenegro give notice in writing to the depositary of the Convention of their intention to withdraw from the Convention according to Article 9 thereof, Ukraine and Montenegro shall immediately enter into negotiations on rules of origin for the purpose of implementing the Agreement.

2. Until the entry into force of such newly negotiated rules of origin, the rules of origin contained in Appendix I and, where appropriate, the relevant provisions of Appendix II to the Convention, applicable at the moment of withdrawal, shall continue to apply to the Agreement. However, from the moment of withdrawal, the rules of origin contained in Appendix I and, where appropriate, the relevant provisions of Appendix II to the Convention shall be construed so as to allow bilateral cumulation only between Ukraine and Montenegro.